

MOMENTE ALE ISTORIEI

CONDUCATORI, EROI, EVENIMENTE

STEFAN CEL MARE

*Prezentare realizata de inv. Vintila St.
Sc. Vlaicu Voda, Braila*

*****Dac` vei parcurge acest material [i vei [mbog`li cuno]tin\ele pe care le ai, cu altele, despre:**

- Originea lui }tefan cel Mare;
- Locul si perioada [n care a domnit;
- Strategia de a face din Moldova o \ar` independent` si de a-i p`stra acest statut;
 - Luptele pe care le poart` cu dusmanii, dintre care cei mai de temut au fost turcii;
 - Personalitatea domnitorului;
 - {nsemnatatea domniei lui }tefan cel Mare at@t pentru Moldova c@t si pentru intregul popor rom@n;
 - Legende si m`rturii istorice;
 - }tefan cel Mare si Sf@nt –p`strat ca o “o icoan` vie”in inimile rom@nilor;
 - Momente omagiale;
 - Monumente,statui, sclupturi;

PRIMA PARTE

* Ștefan cel Mare era fiul lui **Bogdan al-II-lea** și **nepotul** unui alt mare și luminat voievod al neamului, **zis Alexandru cel Bun și Drept** care a domnit în Moldova [ntre anii 1400 -1432.

* După uciderea tatălui său, Ștefan vine cu oaste, ajutat de **Vlad Țepeș**, domnul Țării Românești și, după înfrângerea lui **Petru Aron** (ucigașul tatălui său) [n aprilie 1457 - merge la **Suceava** și pe locul ce se chema **Câmpia Dreptății**, lângă **Cetatea de scaun**, întreabă pe toți de față, dacă le este cu voie să le fie domn. Întreaga adunare: boieri, târgoveți, ostași și "toată țara" în frunte cu mitropolitul Teoctist, i-a răspuns într-un glas: „**Întru mulți ani, de la Dumnezeu, să domnești**”.

* La **14 aprilie 1457, Ștefan cel Mare este proclamat ca domn legiuit al Moldovei**, în scaunul părinților și strămoșilor lui. Are cea mai lungă domnie, până în 1504, deci aproape o jumătate de secol.

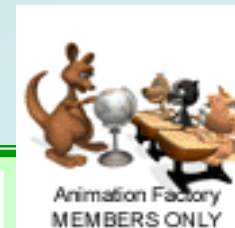
{n perioada domniei lui, Moldova a cunoscut o dezvoltare f`r` precedent si s-a f`cut respect`t` de toate marile puteri din jur: Ungaria, Polonia si Imperiul Otoman.

Negustorii italieni, polonezi sau armeni, care treceau prin [Moldova](#) dinspre [Marea Neagră](#), aduceau mirodenii, covoare, metale și pietre prețioase, postavuri și arme, contribuind la [mbog`virea `rii. Astfel se explică cum a avut Ștefan mijloace materiale ca să lupte fără încetare în lunga lui domnie.

Av@nd bani din sursele amintite si fiind un conduc`tor iscusit, calitate ce o avea [nc` din copilarie (Stejarul din Borze]ti) a reorganizat oastea domneasc`, dot@nd-o cu arme de foc, a [n`l`at cet`li noi si le-a [nt`rit pe cele vechi. S-a bazat pe dragostea de `ar` a r`ze]ilor, pe care i-a chemat la oaste de c@te ori a fost nevoie, r`spl`tindu-i cu p`m@nt si preluindu-i pentru virtutile si curajul lor de ap`r`tori ai “`arinei str`mo]esti.”

***Citii legenda h`rlii cu atenlie, apoi urm`rii liniile si vei observa c` Moldova [n timpul domniei lui }tefan se [ntindea.....

In epoca sa, Moldova a cunoscut cea mai mare [ntindere, [ntre Carpa\ii Orientali, Nistru si Marea Neagr`. Capitala era in Cetatea Sucevei, pe care domnitorul a [nt`rit-o cu ziduri puternice din piatr`, pentru a rezista oric`rui atac.

* **Cronicarul Grigore Ureche** in
“**Letopiseul Moldovei** “ consemneaz`
despre }tefan –

“... om [ntreg la fire, nelene]. }i lucrul s`u
[l]tia a-l acoperi si unde nu g@ndeai
acolo [l aflai. La lucru de r`zboaie me}ter,
unde era nevoie,[nsu]i se v@ra, ca
v`z@ndu-l ai s`i s` nu se [ndeparteze,]i
pentru aceia rar r`zboiu de nu biruia]i
unde-l biruia alii, nu pierdea n`dejdea, ci
]tiindu-se c`zut jos, se ridica deasupra
biruitorilor”.

* Ca s` poat` s`-]i [ndeplineasc`
visul de a face din Moldova **o lar`
independent`** si a **nu mai pl`ti tribut
turcilor** a [n`lat numeroase fortifica}ii de
ap`rare la hotarele Moldovei, asez@ndu-le
[n punctele strategice]i a ref`cut cet`vile
existente: **Roman, Neam} , Suceava**. Astfel
\ara era ap`rată de cetă}i ca **Soroca** și
Cetatea Albă la Nistru, cetă}ile **Hotinului** si
Tighinei la Nordul Sucevei, **Cetatea
Neam}ului** spre Carpa}i, iar pe **Siret** cetatea
Romanului.

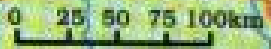
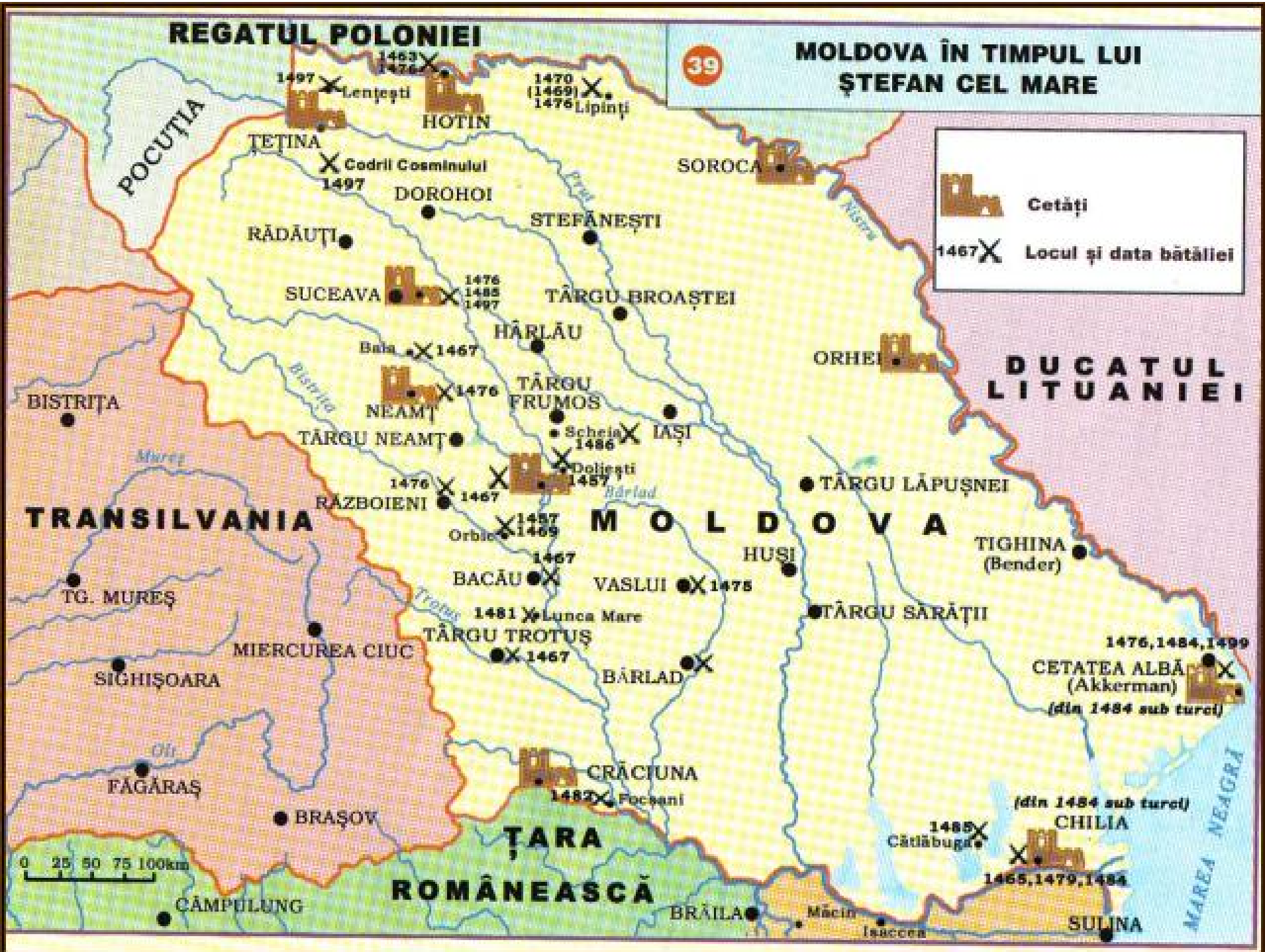
REGATUL POLONIEI

39

MOLDOVA ÎN TIMPUL LUI ȘTEFAN CEL MARE

 Cetăți

 1467 X Locul și data bătăliei

Ca un vrednic și iscusit comandant de armată, s-a războit cu pricepere, cu toți cei ce au răvnit la Moldova, dar cei mai înverșunați dușmani au fost **turcii** care erau "**căți frunză și iarbă**" (izvoare istorice) și care se năpustiră în repetate rânduri ca "**încustele asupra acestui col de rai**" (izv. istorice).

Începutul lăncului de războaie a avut loc în momentul când Ștefan cel Mare, ca domn vrednic și măndru de trecutul glorios al părinților săi, a refuzat să plătească tribut flosului și necrușătorului sultan, **Mohamed al II-lea**. Înfuriat la culme de nesupunerea și cetezană domnului Moldovei, el trimise poruncă grabnică lui **Soliman Pașa**, ca să pornească "**neîntăzias împotriva ghiaurului Ștefan și să treacă prin foc și sabie "vâlăietul Bogdania"**, (așa era numit Moldova de turci).

Soliman Pașa adună o armată numeroasă de peste 120 de mii de oșteni bine pregătiti și înarmați și porni înfuriat asupra Moldovei, unde Ștefan cel Mare îl aștepta doar cu 40 de mii de răzăși și vreo 9 mii de secui.

Lupta cea mare, a avut loc la **10 ianuarie anul 1475** pe valea Bărladului, la miazăzi de **Vaslui**, într-o așezare mlăștinoasă, numită **Podul Înalt**, care îngreuna desfășurarea forțelor dușmane

{ncercat [n b`t`lii, iscusit si viteaz in r`zboaie, }tefan s-a aruncat [n lupt` cea mare]i grea, [mprosp`t@nd puterile o]tenilor s`i, [ndemn@ndu-i prin pilda]i curajul s`u f`r` de asem`nare.

“Topoarele, securile, ghioagele loveau [ndesat si f`r` pic de hodin` [n du]mani”(izv.ist) Luate prin surprindere **“trupele ..invicibile”** ale f`losului Soliman Pasa p`r` sir` lunca s`ngeroas`, d@nd bir cu fugi`ii. Unii se [necar` [n mla]tina r`zbun`toare si ea, alii p@lcuri-p@lcuri se risipir` [n toate p`rtile, spre a se ad`posti]i a sc`pa de loviturile o]tenilor lui }tefan cel Mare.

P`rea ca v`zduhul]i [ntreaga natur` \lineau parte vrednicilor ap`r`tori ai gliei str`mo]esti, **“]i in ziua aceea de mar]i, a des`v@r]itei biruin]e - cea mai mare din via]a lui }tefan]i asupra celui mai puternic du]man -]i miercuri si joi p@lcuri de v@n`tori se \inur` [n urma du]manilor”**(izv.ist.), avea s` noteze mai t@rziu istoricul, Nicolae Iorga.

Bucuria victoriei nu a durat prea mult
:
[n iunie anul urm`tor, [nsu]i sultanul **Mohamed II**

a pornit in fruntea unei o]ti puternice s`
pedepseasc` pe domnul moldovean, cu inten]ia
de

a-i ocupa \ara. {n ziua decisiv` a luptei, la 26
iulie 1476, **la R`zboieni sau Valea Alb`**,
oastea moldovean` a fost [nfr@nt` de
superioritatea zdrobitoare a armatei turce]ti,
care se ridic` la aproximativ 150.000 de
oameni. Aceast` lupt` memorabil` pentru
ap`rarea p`m@ntului str`bun a fost consemnat`
]i [n pisania bisericii ridicate de }tefan dupa 20
de ani, la R`zboieni, prin aceste cuvinte
[nduio]`toare:

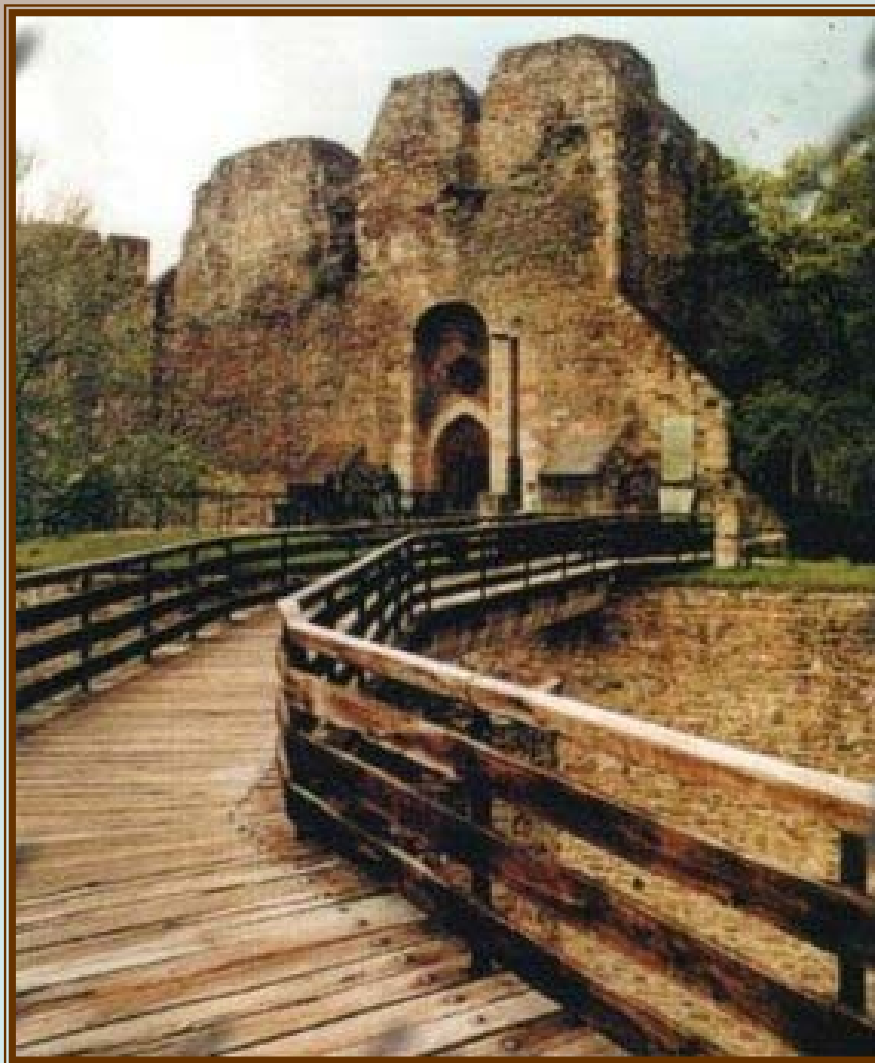
"S-au ridicat puternicul Mahomed,
[mp`ratul turcesc, cu toate puterile sale
r`s`ritene. }i au venit s` prade]i s` ia \ara
Moldovei. }i au ajuns p@n` aici, la locul numit
Valea Alb`. Iar noi, }tefan Voievod si cu fiul
nostru Alexandru am ie]it [naintea lor]i am
facut mare r`zboi cu ei, [n luna iulie 26. }i cu
voia lui Dumnezeu au fost [nfr@n]i cre]tinii,
de n`a@ni }i au c`zut acolo multime mare de

Ștefan in lupt`
(piesa turnata in bronz)

Stema Moldovei

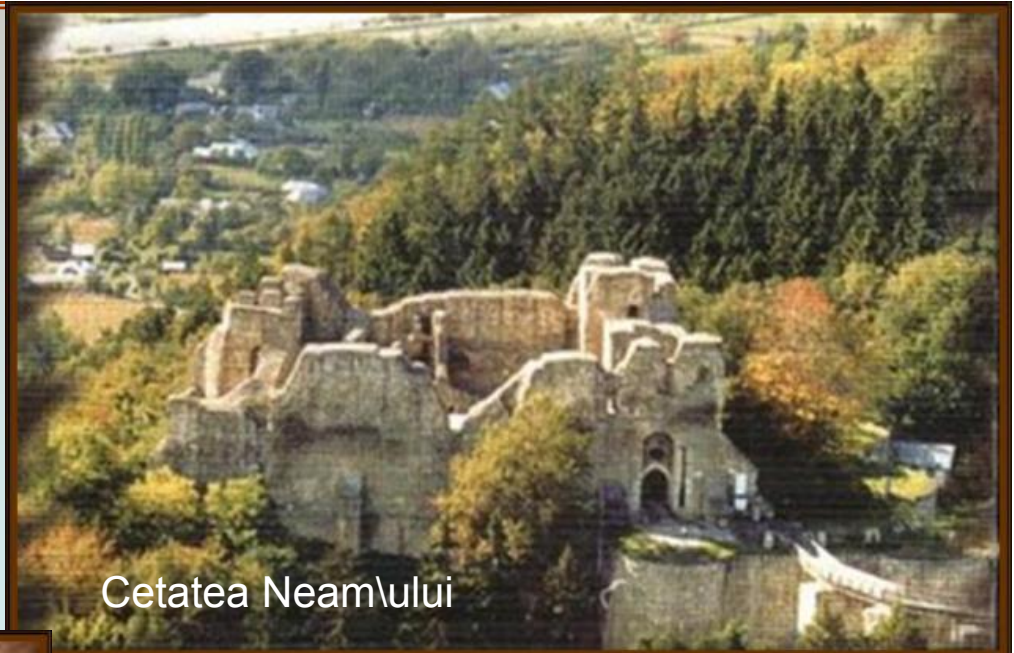
Cetatea
Neamțului

Ștefan Vodă cel Bun, pierzând la Războieni, a mers să intre în cetatea Neamțului, pe care o reconstrui-se și în care se aflau soția și mama lui. Aceasta, cu mare dragoste de țară nu l-a lăsat să intre și i-a zis că “pasărea în cuibul său piere”. Având această întâmplare la bază s-a născut legenda cu același nume, care la rândul ei a constituit bulgărele de inspirație a poeziei “Mama lui Ștefan cel Mare”.

Evaluare orala:

1. Unde se afla Cetatea Neamului (castelul)?
2. Cine se afla in castel?

Cetatea Neamului

Ștefan cel Mare în fața cetății Neamțului,
gravură de Müller Johann, 1851

3. Care este momentul [n care Ștefan sosește la castel?
4. Cum motivează Ștefan prezența lui acolo?
5. Care este răspunsul mamei?
6. Ce trăsătură de caracter se desprinde din cuvintele ei?
7. Ce face Ștefan cel Mare după ce mama sa, nu-l lasă să intre în castel?

MIT, ADEVĂR, LEGENDĂ ? !...

Ștefan Vodă pleacă de la Cetatea Neamțului abia după, [îngândurat și ne]știind ce să facă. O legendă spune că părinții l-au purtat până la casa bătărnei Vrâncioaia, care i-a adunat pe cei șapte feciori [în fața lui Ștefan și i-a zis:

“-Aista-i Bodea, aista Spirea, celălalt Negriță, apoi Bârsan, Spulber, Pavel și cu Nistor. Ei or să te ajute să străngi oastea și să nu lași Moldova în mâinile turcilor”.

Așa și a fost, cei șapte feciori l-au ajutat pe domnul lor să alunge turcii până la Dunare. Ca răsplata le făcu “ocolniță pe piele de vițel, scrisă cu litere de aur, pentru dania domnească”, document în puterea căruia fiii Vrâncioaiei ajunseră stăpânii Munților Vrancei, de la Trotuș până în valea Bâsca a Buzăului. Și de atunci, fiecare din cei șapte frați, înapoindu-se pe plaiurile Vrancei, s-au așezat la poalele munților, întemeindu-și sate, după numele lor: Bodești, Spirești, Negrițești, Bârsești, Spulberesti, Păulești, Nistorești.

Sfântul Daniil Sihu povățuind pe Ștefan cel Mare,
tablou realizat de Pr. Mitrofan Irim, 1966

O altă legendă spune [ns, c pa]ii l-au purtat c tre sfetnicul si duhovnicul s u [nc din copil`rie, **Daniil Sihu**. Aici este sf tuit s nu inchine \ara turcilor, c victoria va fi a lui, numai c dup` aceea, va trebui s ridice o m`n`stire ([n aceasta [nt@mplare se afl` geneza legendei "M`n`stirea Putna". Daniil nu st` pe g@duri c@nd vede sl`biciunea omeneasc` a lui }tefan }i [l ceart` aprig: **"Dac` sceptrul greu, m@na ti-o apas` / Altuia, mai vrednic, locul t`u il las`!"** (poezia Daniil Sihu).

}i acest` legend` spune c` Ștefan Vodă a strâns oaste, "fel de fel de oameni", și "a purces în jos unde erau turcii }i a început a-i goni din urmă și a-i bate, până i-a trecut Dunărea".

Chilia Sfântului
Daniil Sihastru
datând din
sec. XV, comuna
Putna,
Judetul Suceava

Indiferent de legenda \esut` [n jurul marelui domnitor, faptele istorice ne arat` c` nici de data acesta Mahomed nu ji-a v`zut g@ndul [mplinit - de a cuceri Cetatea de Scaun de la Suceava - cu toate c` a ordonat ca [ntregul ora] s` fie ars. Neput@nd cuceri nici m`car cet`vile Hotin si Neam\, cu armata infometat` ji b@ntuit` de cium`, alungat din urm` de armata strans` de }tefan, Mahomed este nevoit "s` dea ordin de retragere".

Cetatea de scaun- Suceava

Dup` lupta de la R`zboieni urmeaz` c@liva ani de lini]te si neat@rnare pentru Moldova, p@n` [n 1484, c@nd **Sultanul Baiazid II**, succesorul lui Mahomed II, porne]te o nou` expedi]ie, terminat` cu ocuparea **Chiliei]i a Cet`]ii Albe**. Era o lovitur` puternic` dat` Moldovei, c`ci de acum [nainte, garnizoanele turce]ti instalate aici vor constitui o permanent` amenin]are pentru Moldova]i pentru [ntreaga cre]tin`tate.

{n cele din urm`, [nsu]i }tefan a fost nevoit, ca [n 1492 s` incheie un tratat de pace cu turcii, pl`find Imperiului Otoman tribut.

Cinci plachete care reprezintă imagini din luptele lui Ștefan cel Mare și Sfânt (BAIA -14/15 dec. 1457, LIPNIC - 20 aug. 1469, VASLUI - 10 ianuarie 1475, CODRILOR - 26 oct. 1497) și sabia lui .

STEFAN, CA DOMNITOR SI CA SFANT

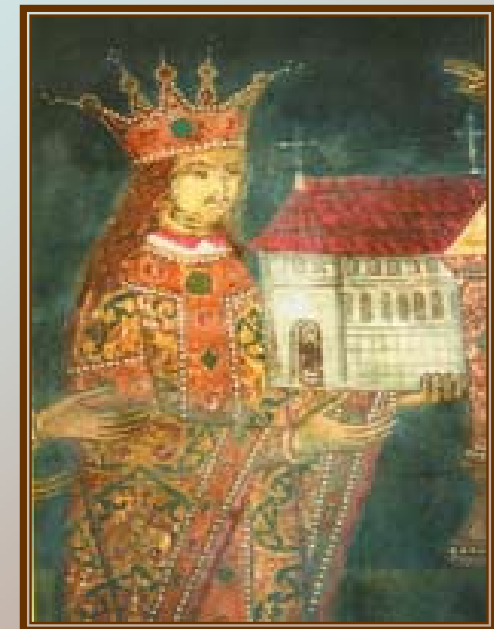

De-a lungul vremurilor, mulți cîrturari au încercat să zugrăvească un portret al marelui domnitor moldav. Totuși, [nt@iul cronicar al Moldovei, **Grigore Ureche**, pare să fi realizat portretul de cîp't@i al ilustrului conducător:

"Fost-au acestu Ștefan Vod' om nu mare de statu, voinic la trup și luminos la chip ca ziua de var'. Fruntea-i [nalt' și larg' p'rea c' r'sfr@nge [ntreaga imensitate a g@ndului omenesc, pe care albastrul intens al ochilor [l d'ruia semenilor [n priviri calde și vis' toare sau [n sclipiri t'ioase și iu'i. {n tinerele și rev'rsa de sub coroan', așa cum se vede în Evangheliarul de la Humor, bog'lie de plete blonde, care mai apoi, "ca la un om ce a fost [ntr-at@tea r'zboaie și osteneal' și neodihn', s-au preschimbat în om't sc@nteietor, adormit pe umeri.....".

Vitejia sa pe câmpul de luptă a fost dublată permanent, de râvna sa pentru **crediința creștină**. Această râvnă pentru ortodoxie i-a fost insuflată marelui voievod încă din perioada copilăriei sale, prin grija și osteneala evlavioșilor săi părinți. În numele acestei credințe el ieșea la război, și tot această credință va fi cea care îl va determina să zidească numeroase locașuri de cult (**circa 44 la număr**). Printre ctitoriile sale de referință se numără mănăstirile: **Putna** (1470), **Tazlău** (1487), **Voroneț** (1488), **Borzești** (1494), **Popăuți** (1496), **Războieni** (1496), **Nemaț** (1497), **Dobrovăț** (1504), precum și biserici domnești răspândite pe întreg cuprinsul Moldovei (Vaslui, Bacău, Iași, Cotnari, Dorohoi etc.). De asemenea, Ștefan a contribuit cu dani substanțiale la zidirea unor lăcașuri de cult din **Muntenia**, **Ardeal**, de la Sfintele locuri, precum și de la **Muntele Athos (mănăstirea**

Viața de rugăciune personală a lui Ștefan cel Mare ne este arătată și de cele trei icoane unite, **numite triptic** (sau Deisis) pe care erau înfățișați : **Mântuitorul, Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul**, păstrate până astăzi în Mănăstirea Putna (la muzeu), împreună cu o cruce, pe care slăvitul Voievod le purta la el permanent în călătorii și mai ales în bătălii.

Poporul l-a numit **bun, mare și sfânt**.

- * **Bun** - pentru faptele sale de milostenie și iertarea “celor greșiți”;
- * **Mare** - pentru iscusința și strategia cu care a condus Moldova:”a pus in slujba \rii și a credinței și mintea și brațul și inima...” ;
- * **Sfânt** - pentru luptele sale de apărare a întregii creștinătăți, cât și pentru numărul mare de biserici și mănăstiri pe care le-a zidit;

TRIPTIC - DEISIS Sec. XV.

Pictură în tempera, pe lemn.

Acest triptic i-a aparținut lui Ștefan cel Mare și se spune că l-ar fi primit în dar de la soția sa, Evdochia. Reprezentarea lui **Iisus** alături de **Fecioara Maria** și **Ioan Botezătorul**, într-o operă de artă religioasă, se numește "**Deisis**" (termen consacrat)

Dintre toate l`ca]urile sfinte ridicate sau ref`cute [n timpul domniei lui }tefan cel Mare, o [nsemnata deosebit` o are **M`n`stirea Zografu**, care se afl` pe Muntele Athos din nordul Greciei.

M`n`stirea Zografu

a fost rectitorit` integral de Sf.
}tefan cel Mare intre anii
1466-1502

Muntele Athos (Sfântul Munte)

este zona format` dintr-un munte (2033 m)
și o peninsulă (cu lungimea de 60 km) în
nordul Greciei.

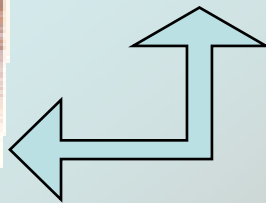
Domnitorul Ștefan cel Mare a donat Mănăstirii Zografu, **steagul său de luptă** [împreună cu **o icoană a Sf. Mare Mucenic Gheorghe**. Steagul purtat de el [în atâtea lupte, steagul cu care a câștigat atâtea războaie, se păstrează de cinci sute de ani [în Sfântul Munte!

Este cel mai înalt act de recunoștință față de Dumnezeu, al unui mare apărător al creștinismului în Europa!

Steagul de luptă a lui Ștefan

Această broderie a fost făcută din porunca lui Ștefan cel Mare, într-unul din centrele de artă ale mănăstirilor din Moldova și apoi a fost dăruită, împreună cu alte odoare Mănăstirii Zografu, de la Muntele Athos, al cărui hram era închinat sfântului Gheorghe.

Icoana Sf. Mare Mucenic Gheorghe